

Sygn. akt I UK 445/16

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania J.W.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziałowi Regionalnemu w Ł. Placówce Terenowej w T.

o wznowienie postępowania w sprawie przeliczenia emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 lipca 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 maja 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 maja 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację J.W. od wyroku z dnia 12 czerwca 2015 r., którym Sąd Okręgowy w P. oddalił odwołanie wnioskodawcy od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 29 grudnia 2014 r. odmawiającej wznowienia postępowania w sprawie przeliczenia emerytury rolniczej.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił: 1) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 44 ust. 2 w związku z art. 25 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w zakresie podstaw i zasadności ponownego przeliczenia emerytury z uwzględnieniem treści wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 27 listopada 2013 r., V U (...), zobowiązującego Prezesa Kasy do wydania decyzji w przedmiocie

wniosku o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem okresów pracy w gospodarstwie rolnym od 28 czerwca 1951 r. do 30 czerwca 1975 r. z wyłączeniem okresów podlegania innym ubezpieczeniom, a w konsekwencji - bezpodstawną odmowę ponownego obliczenia i ustalenia wysokości świadczenia wnioskodawcy z wyłączeniem okresów podlegania ubezpieczeniu w ZUS i nieuwzględnienie przy ustalaniu wysokości emerytury dodatku z tytułu opłacania przez wnioskodawcę składek do ZUS; 2) naruszenie art. 2 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 44 ust. 1 i 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 33 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych, polegające na odmowie ponownego przeliczenia wysokości emerytury wnioskodawcy w ten sposób, by uwzględnić jedynie okresy pracy w gospodarstwie rolnym, które uprawniają do uzyskania emerytury, a o okresy z tytułu opłacania składek do ZUS powiększyć już ustaloną emeryturę z tytułu podlegania ubezpieczeniu rolniczemu, a w konsekwencji - nierównym potraktowaniu odwołującego się w sytuacji, gdy przepisy prawa przewidują doliczenie - do wysokości już ustalonej emerytury z tytułu podlegania ubezpieczeniu rolnemu - kwot z tytułu opłacania wszelkich składek, w tym do ZUS, co prowadzi do wniosku, że z tytułu opłacania składek do ZUS wnioskodawca nie uzyskał żadnych korzyści; 3) naruszenie przepisów postępowania, a to: a) art. 382 w związku z art. 227 oraz art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy polegający na nierozważeniu przez Sąd wszystkich zarzutów apelacji; b) art. 386 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie pomimo tego, że apelacja wnioskodawcy była zasadna.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy zgodnie z żądaniem, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, a w przypadku stwierdzenia podstaw - o uchylenie w całości również orzeczenia Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do rozpoznania temu Sądowi.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono: 1) oczywistą zasadnością skargi z uwagi na błędną wykładnię przepisów prawa materialnego oraz wskazanych w zarzutach przepisów prawa procesowego i

podstawowych praw gwarantowanych Konstytucją, a nadto brak wszechstronnego ustosunkowania się do całokształtu materiału dowodowego; 2) potrzebą wykładni budzących poważne wątpliwości - z uwagi na nierówne traktowanie obywateli - art. 44 ust. 1 i 2 w związku z art. 25 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników „w zakresie podstaw, przesłanek i oceny zasadności wnioskowania o ponowne przeliczenie emerytury”; 3) występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego „dotyczącego ustalenia okresów opłacania składek stanowiących podstawy nabycia prawa do emerytury rolniczej powiększonej o dodatek z tytułu opłacania składek pracowniczych”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu

(przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574). Z kolei zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o

występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Wreszcie odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Skarżący nie wykazuje występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Po pierwsze, powołując się na przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący nie tylko nie przeprowadza żadnego wywodu jurydycznego dla wykazania, że ewentualne naruszenie przez Sąd drugiej instancji przepisów prawa materialnego i procesowego stanowi wprost o wadliwości zaskarżonego wyroku, ale nawet przepisów tych nie wskazuje. W przesłance przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność chodzi nie tylko o naruszenie

konkretnych przepisów prawa, ale przede wszystkim o oczywisty wpływ tego naruszenia na rozstrzygnięcie sprawy. Rzeczą Sądu Najwyższego na etapie przedsądu nie jest poszukiwanie takich okoliczności w podstawach kasacyjnych oraz ich uzasadnieniu i formułowanie za skarżącego prawidłowego wniosku w tym zakresie.

Ponadto, gdyby nawet przyjąć, że w ramach rozważanej przesłanki skarżącemu chodzi o obrazę art. 44 ust. 1 i 2 w związku z art. 25 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (tylko te przepisy zostały powołane we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania), to należy zauważyć, że powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z powodu błędnej wykładni tych przepisów, skarżący jednocześnie wskazuje na potrzebę rozstrzygnięcia wyłaniających się na ich tle wątpliwości interpretacyjnych. Tymczasem nie jest możliwe jednoczesne wykazywanie, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne na tle określonych przepisów prawa wymagających wykładni i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne wątpliwości, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, LEX nr 1770903 oraz z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15, LEX nr LEX nr 2159122).

Po drugie, skarżący nie wskazuje przepisów, na których tle miałoby wyłaniać się zagadnienie prawne „dotyczące ustalenia okresów opłacania składek stanowiących podstawy nabycia prawa do emerytury rolniczej powiększonej o dodatek z tytułu opłacania składek pracowniczych” oraz zagadnienia tego wprost nie formułuje. Nie przeprowadza również jakiegokolwiek wywodu jurydycznego dla wykazania potrzeby wykładni art. 44 ust. 1 i 2 w związku z art. 25 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z mającymi wyłaniać się na ich tle poważnymi wątpliwościami. Przepis art. 25 ust. 1 powołanej ustawy odnosi się do wysokości emerytury w zależności od długości okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu (rolniczemu), za który opłacono składkę na to ubezpieczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 176/11, LEX nr 1126913). Z kolei art. 44 tej ustawy ustanawia zasadę ustalania

prawa do świadczenia z ubezpieczenia rolniczego na wniosek zainteresowanego (ust. 1) oraz normuje instytucję ponownego ustalenia prawa do tego świadczenia lub jego wysokości (ust. 2). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że hipoteza art. 44 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (w brzmieniu obowiązującym przed dniem 18 kwietnia 2017 r.) obejmuje dwie sytuacje. Pierwsza zachodzi wówczas, gdy po uprawomocnieniu się decyzji ujawniona zostanie okoliczność, która istniała wcześniej, lecz nie była brana pod uwagę przy jej wydaniu. Wtedy przedstawione dowody na „ujawnioną” okoliczność nie muszą istnieć przed wydaniem decyzji. Wystarczającą podstawą jest bowiem ta „ujawniona” okoliczność. Druga sytuacja dotyczy przypadku, gdy ubezpieczony przedstawia środek dowodowy, z którego nie mógł skorzystać na okoliczność znaną mu wcześniej, czyli taką, której istnienia nieskutecznie dowodził w poprzednim postępowaniu (por. wyrok z dnia 14 grudnia 2016 r., II UK 500/15, LEX nr 2191455). W płaszczyźnie tych przepisów nie mieści się zagadnienie „nabycia prawa do emerytury rolniczej powiększonej o dodatek z tytułu opłacania składek pracowniczych”.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

as